

דין וחשבון

הוועדה הציבורית להורדה הדרגתית
של שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה
ולבחינת הקלות אפשריות נוספות לסטודנטים
בראשותו של נשיא ביהמ"ש המחוזי בת"א (בדימוס)
ד"ר אליהו וינוגרד

עריכה וייעוץ: אליהו ישראלי

הוועדה להורדה הדרגתית של שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה ולבחינת הקלות אפשריות נוספות לסטודנטים

כ"ט בטבת התשס"א
24 בינואר 2001

החלטות הוועדה להורדה הדרגתית של שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה ולבחינת הקלות אפשריות נוספות לסטודנטים

כללי

ביום כ" באייר התש"ס (24 במאי 2000) מינה שר החינוך "ועדה להורדה הדרגתית של שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה ולבחינת הקלות אפשריות נוספות לסטודנטים".

בכתב המינוי של הוועדה כתב שר החינוך אל יו"ר הוועדה:

" בשם ממשלת ישראל ועל דעת התאחדות הסטודנטים לישראל והמוסדות להשכלה גבוהה, אני מבקש ממך לעמוד בראש הוועדה הציבורית, שתעסוק בהורדה הדרגתית של שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה בישראל לסטודנטים לתואר ראשון החל משנת הלימודים תשס"ב, המתחילה באוקטובר 2001. כמו-כן, תעסוק הוועדה בנושאים אחרים, הקשורים למצבם של הסטודנטים, הכל כדי לאפשר לכל אזרח ואזרחית הרוצים בכך לרכוש השכלה גבוהה בלי קשר ליכולתם הכלכלית."

עפ"י כתב המינוי, ובהסכמת כל הצדדים, כיהן השופט (בדימוס) ד"ר אליהו וינוגרד כיו"ר הוועדה ומר אליהו ישראלי כיועץ מקצועי ומרכז עבודת הוועדה. הוועדה כללה שני נציגי ממשלה (מהם אחד שמונה ע"י שר האוצר ואחד שמונה ע"י יו"ר המועצה להשכלה גבוהה ושר החינוך), שני נציגים של ועד ראשי האוניברסיטאות וארבעה נציגים של התאחדות הסטודנטים. ליו"ר הוועדה היו שני קולות.

כל הגורמים המיוצגים בוועדה התחייבו לראות בהכרעות הוועדה – הכרעות מחייבות.

הוועדה נתבקשה:

1. להחליט על הדרכים, השיעורים והמועדים להורדה הדרגתית של שכר לימוד במוסדות להשכלה גבוהה.

2. להציג דרכים ואמצעים שיבטיחו נגישות להשכלה גבוהה לכל צעירה וצעיר בישראל ולוודא שמצב כלכלי ירוד לא יהווה מכשול בפני מי שמבקשים לרכוש את השכלתם במוסד אקדמי.

3. לבחון מנגנונים לשיתוף סטודנטים בקבלת החלטות במוסדות להשכלה גבוהה כדי לאפשר לנציגי הסטודנטים להיות שותפים פעילים בעניינים הנוגעים במעמדם, בזכויותיהם, בתנאי הלימוד והלמידה במוסדות אלה ובתנאים הנלווים.

4. לדון בהרחבתה של תוכנית פרייה ובתוכניות אחרות לשיתוף סטודנטים ביוזמות לאומיות בתחום החינוך והרווחה תמורת הפחתה בשכר הלימוד.

5. לקבוע מנגנון בוררות מוסכם לעניין מחלוקות העלולות להתעורר במהלך מימוש החלטותיה.

בטרם קיבלה את החלטותיה, עיינה הוועדה במסמכים אודות הסוגיות שעמדו על סדר יומה, ובכללם, ניירות עמדה שהוגשו ע"י הגורמים המיוצגים בה, סקירת רקע שהוגשה ע"י יועצה המקצועי ומרכז עבודתה מר אליהו ישראלי, וכן עיינה בהצעות, משאלות והערות שהתקבלו משכבות רחבות ומגוונות של הציבור. בנוסף, הוועדה שמעה עמדות וחוות דעת מפי אישים שהוזמנו להופיע בפניה, הן ביוזמתם והן ביוזמת הוועדה, ובכללם, ראש הממשלה, שר החינוך דאז, אנשי אקדמיה, אישי ציבור, פעילים בארגוני סטודנטים ובארגונים חברתיים ועוד.

הוועדה קיימה 13 ישיבות. הישיבה הראשונה התקיימה ביום ג', 11 ביולי 2000. הישיבה האחרונה התקיימה ביום א', 14 בינואר 2001.

להלן החלטות הוועדה:

א. החלטות כלליות

1. לא תהיינה העמדות כספיות נוספות על הסטודנטים מעבר להחלטות הוועדה כפי שהן מובאות במסמך זה.

2. כל ההסדרים לתואר ראשון שנקבעו בהחלטות הוועדה הציבורית לקביעת גובה שכר הלימוד ומפעלי הסיוע לסטודנטים מיום כ' בסיוון התשנ"ו (7 ביוני 1996) יוסיפו להתקיים אלא אם נקבע אחרת בדין וחשבון זה.

3. אין בדין וחשבון זה כדי לפגוע בסמכויות האקדמיות של המוסדות להשכלה גבוהה.

4. עפ"י הודעת שר האוצר, קיימת התחייבות של הממשלה למימון ההפחתה בשכר הלימוד של הסטודנטים לפי ההחלטות המפורטות בדין וחשבון זה.

5. המכתבים המפורטים להלן מהווים חלק בלתי נפרד מדין וחשבון זה:

- הודעתנו מיום 29.5.2000 של שר החינוך דאז אל יו"ר ועד ראשי האוניברסיטאות, המסכמת את מה שנקבע בישיבה שהתקיימה בלשכת ראש הממשלה בהשתתפות: ראש הממשלה, שר האוצר ושר החינוך, כי ההפחתה בשכר הלימוד של הסטודנטים לא תהיה על חשבון המוסדות להשכלה גבוהה (נספח א').

- מכתבו מיום 22.12.2000 של יו"ר ועד ראשי האוניברסיטאות אל ראש הממשלה ואל שר האוצר, בו הוא מבקש את אישורו של הסיכום הנ"ל של שר החינוך דאז (נספח ב').

- מכתבו מיום 7.1.2001 של שר האוצר אל ועד ראשי האוניברסיטאות בו הוא מודיע כי הינו מחויב למכתבו של שר החינוך דאז יוסי שריד ומאשר כי קיימת התחייבות של הממשלה למימון ההפחתה המוצעת בשכר הלימוד של הסטודנטים (נספח ג').

- מכתבו מיום 7.1.2001 של שר האוצר אל יו"ר הוועדה בו מאשר השר, על דעת ראש הממשלה ושר החינוך, את מינויו של מר אורן גוטסמן כממלא מקום נציגת האוצר בוועדה וכי הוא מוסמך להצביע בכל נושא ונושא (נספח ד'), וכך מכתבו מיום 14.1.2001 של שר האוצר בו הוא מודיע כי מר חיים גבריאל ימש כמ"מ של נציג האוצר בוועדה וכי הוא מוסמך להצביע בכל נושא ונושא (נספח ה').

ב. מבנה שכר הלימוד וגובה שכר הלימוד במוסדות ישראלים מוכרים ומתוקצבים

1. שכר הלימוד לתואר ראשון לסטודנטים ישראלים המממנים בעצמם את שכר הלימוד, יהיה אחיד, בכל התחומים ובכל המוסדות הישראלים המוכרים המתוקצבים.

בשנים תשס"ב – תשס"ו יהיה גובה שכר הלימוד וגובה ההפחתה לסטודנטים לתואר ראשון, במחירי יולי 2000 כמפורט להלן:

שנת לימודים	גובה שכר הלימוד הנוכחי	גובה שכר הלימוד בשנים תשס"ב-תשס"ו	גובה ההפחתה הצפויה בשנים תשס"ב-תשס"ו	שיעור מצטבר של ההפחתה בשכר הלימוד
תשס"ב	₪ 10,463	₪ 8,998	₪ 1,465	14%
תשס"ג	₪ 10,463	₪ 8,057	₪ 2,406	23%
תשס"ד	₪ 10,463	₪ 7,115	₪ 3,348	32%
תשס"ה	₪ 10,463	₪ 6,173	₪ 4,290	41%
תשס"ו	₪ 10,463	₪ 5,232	₪ 5,232	50%

הפחתה זו מגלמת בתוכה את ההתחייבויות הקודמות שניתנו ע"י המדינה בנושא הנחות לשכר לימוד.

נימוקי ר"ה להימנעות בהצבעה על הפחתת שכר הלימוד מובאים בנספח ו'.

2. סטודנטים אזרחי חו"ל, או סטודנטים ישראליים המקבלים מימון מלא או חלקי, במסגרת הסכמי שכר בין עובדים לבין מעבידים או במסגרת אחרת של מימון מוסדי, ממשלתי, ציבורי או אחר – ישלמו שכר לימוד הגבוה ב- 25% מהאמור לעיל.

סטודנט אזרח חו"ל, הלומד בתוכנית לימודים רגילה, שקיבל אזרחות ישראלית תוך תקופת לימודיו, ישלם שכר לימוד בגובה התשלום של סטודנט אזרחי ישראל.

3. החל משנת הלימודים תשס"ב ולקראת כל אחת משנות הלימודים הבאות, יעודכן שכר הלימוד בהתאם למדד המחירים לצרכן, עפ"י השיטה שנקבעה בסעיף ד' להלן.

ג. סיוע בשכר לימוד לסטודנטים במוסדות ישראליים מוכרים שאינם מתוקצבים

ינתן סיוע בשכר הלימוד לסטודנטים לתואר ראשון בלבד במוסדות להשכלה גבוהה הישראלים המוכרים שאינם מתוקצבים, בסכום השווה בש"ח להפחתה בשכר הלימוד שתינתן לסטודנטים הלומדים במוסדות ישראליים מתוקצבים כמפורט להלן:

שנת לימודים	הסכום בש"ח במחירי יולי 2000
תשס"ב	1,465 ₪
תשס"ג	2,406 ₪
תשס"ד	3,348 ₪
תשס"ה	4,290 ₪
תשס"ו	5,232 ₪

עדה בראשות אישיות ציבורית שתיקבע ע"י שר החינוך, בהשתתפות נציג משרד האוצר, נציג ות"ת ושני נציגי סטודנטים, תיקבע בתוך שלושה חודשים את התנאים והכללים ליישום ההחלטה האמורה במוסדות אלה.

ד. שיטת עדכון שכר הלימוד

שכר הלימוד יעודכן במלואו בהתאם למדד המחירים לצרכן. העדכון במעבר משנה אחת לשנה שלאחריה יהיה בהתאם לפער שיווצר בין מדד חודש יולי הקודם לבין המדד הידוע של חודש יולי החדש. העדכון במהלך השנה ייעשה אף הוא עפ"י מדד המחירים לצרכן במועדי התשלומים של הסטודנטים כמפורט בסעיף ה' להלן.

ה. מועדי תשלום שכר הלימוד במשך שנת הלימודים

1. שכר הלימוד ישולם ע"י הסטודנטים ב-6 תשלומים בשיעורים ובמועדים הבאים:

25% עד 14 בספטמבר

15% עד 14 בנובמבר

15% עד 14 בדצמבר

15% עד 14 בפברואר

15% עד 14 במארס

15% עד 14 באפריל

2. סטודנט שישלם את מלוא שכר הלימוד מראש עד 14 בספטמבר יהיה זכאי להנחה בשיעור 2.5%.

3. מוסדות בהם נהוג כיום לגבות שכ"ל באמצעות שוברי תשלום, יהיו חייבים להציע לסטודנטים לשלם גם באמצעות הרשאה לחיוב חשבון בנק. מוסד להשכלה גבוהה רשאי לקבוע אופציה נוספת לגביית שכר הלימוד אשר תעמוד לרשות הסטודנטים שירצו להשתמש בה.

ו. תשלום שכר לימוד בלימודים חלקיים

1. תשלום שכר הלימוד בלימודים חלקיים לתואר ראשון יעודכן בהתאם לשיעורי הורדת שכר הלימוד כפי שנקבע בסעיף ב' לעיל.

2. הוועדה קוראת למוסדות להשכלה גבוהה לשקול באהדה את השתתפותם של סטודנטים בקורסים להעשרה ולהרחבת אופקים ללא תשלום נוסף לשכ"ל. יחד עם זאת, הוועדה החליטה כי ההשתתפות בקורסים כאמור, תוסיף להיות עפ"י שיקוליו הפנימיים, האקדמיים והכלכליים של כל מוסד ומוסד.

3. כל ההסדרים האחרים הקיימים בדבר תשלום שכר לימוד בלימודים חלקיים ישארו בתוקפם.

ז. מפעלי הסיוע לסטודנטים

1. הוועדה התמקדה בהפחתת שכר הלימוד כהיבט מרכזי בהקלת הנטל הכלכלי על הסטודנט. שיעור כזה של הפחתה לא איפשר לוועדה לדון במכלול מפעלי הסיוע לסטודנטים.

2. מפעלי הסיוע הקיימים לסטודנטים יוסיפו להתקיים, לרבות הלוואות ומענקים לסוגיהם.

3. המוסדות להשכלה גבוהה ישאפו כי תקציב הסיוע הפנים מוסדי לסטודנטים בכל אחד מהמוסדות לא יפחת מרמתו הריאלית הנוכחית.

4. הוועדה קובעת כי, במסגרת מפעלי הסיוע, תימשך המדיניות הקיימת לפיה יש לתת עדיפות לסטודנטים משכבות סוציו-אקונומיות ומאזורים בעייתיים ולהבטיח שמצב כלכלי ירוד לא יהווה מכשול בפני מי שמבקשים לרכוש השכלה גבוהה.

5. מילגת פרי"ח תהיה, החל משנת הלימודים תשס"ב, בסך של 4,500 ₪ (במחירי יולי 2000), כסכום קבוע ולא כאחוז משכר הלימוד. סכום זה יעודכן ב-1 באוקטובר וב-1 באפריל בכל שנה, בהתאם לשינוי במדד המחירים לצרכן.

ח. מרכז ארצי לסיוע לסטודנטים

הוועדה ממליצה בפני ות"ת ומשרד האוצר לבחון הקמת מרכז ארצי לסיוע לסטודנטים ולקבוע את מעמדו המשפטי. אם יוקם, יהיה המרכז מופקד על ריכוז כל מפעלי הסיוע לסטודנטים, פרט לסיוע הפנים מוסדי. במסגרת בדיקת הקמתו של המרכז, תיבחנה השאלות הנוגעות לקביעת מדיניות, גיוס אמצעים, תיאום פעולות הסיוע, קביעת סדרי עדיפויות וקריטריונים לזכאות וכיו"ב.

ט. מעונות הסטודנטים

הוועדה מייחסת חשיבות רבה לקיומם של מעונות סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה ובמיוחד באזורי הפריפריה. הוועדה מודעת לכך כי מדובר בסוגייה מורכבת הדורשת לימוד, הגדרת צרכים, קביעת סדרי עדיפויות ואלטרנטיבות למימוש הצרכים שיאותרו, לרבות מימון. הוועדה ממליצה אפוא בפני ממשלת ישראל למנות צוות מקצועי אשר יגדיר את הצרכים ויציע סדרי עדיפויות ואלטרנטיבות לפעולה בעתיד.

י. תשלומי חובה ותשלומי רשות

הוועדה לא סיימה את דיוניה בנושא האמור, ולפיכך, כל ההסדרים הקיימים בדבר תשלומי חובה ותשלומי רשות ישארו בתוקפם.

י"א. דין וחשבון מלא על עבודת הוועדה

דין וחשבון מלא על דרכי עבודת הוועדה, על הנתונים שעמדו לרשותה, על ההצעות שהוגשו לה בכתב ובע"פ ועל השיקולים שהינחו את החלטותיה – יוגש בתום מיון החומר הרב שהצטבר על שולחנה, ניסוחו, עריכתו והגבתו לדפוס.

ד"ר אליהו וינוגרד
נשיא ביהמ"ש המחוזי בת"א (בדימוס)
יושב ראש הוועדה

כ"ט בטבת התשס"א
24 בינואר 2001